Radu Gyr despre falsificarea istoriei literare la „acrobatul” G. Călinescu

REZUMAT DE IDEI: **O carte cât un sertar de dulap la vremea rinocerizării comuniste. Înregistrări publicate după 46 de ani. „Istoria literară e document sever” (Radu Gyr, 23 dec. 1969). Dezinformări şi falsuri călinesciene apreciate în 1947 de un „academician” de umplutură, numit după desfiinţarea Academiei Române.**

„Elefantiaza” ivită din incultura comunistă scotea a doua ediţie a *Istoriei* lui G. Călinescu într-un format atât de mare încât nu a lăsat nici o îndoială asupra măsurii stupidităţii editorilor comunişti, depăşită poate doar în 2013 de editorul care a vrut să facă bani mulţi (800.000 lei vechi pentru vol. *Nae Ionescu şi discipolii săi în arhiva Securităţii: Mircea Vulcănescu*, Ed. Eikon, Cluj, 2013) din mizeriile achetelor securiste publicând în condiţii grafice demne de cine ştie ce capodoperă a literaturii româneşti o selecţie de 278 de notaţii din „Dosarele Alexandru Marcu şi alţii”. Noua îndosariere sub numele lui Mircea Vulcănescu este probabil partea originală a publicării foilor scrise de anchetatori după schingiuirea filozofului Mircea Vulcănescu, legat cu lanţuri la picioare împreună cu italienistul Alexandru Marcu, ambii universitari fiind ucişi în temniţele numite de avocatul Petre Pandrea „universităţile valahe teohariste”, după numele ministrului de interne Teohari Georgescu. Fiindcă însuşi Pandrea absolvise asemenea „universităţi” în calitatea sa de apărător în procesul lui Nichifor Crainic. Fostul comunist Petre Pandrea consemnează că, „între 14 aprilie 1948 şi 9 noiembrie 19952 a făcut temniţă politică NEJUDECAT şi NECONDAMNAT”, pe 9 martie 1955 fiind dat afară din avocatură ca să fie „lăsaţi de izbelişte, fără apărare şi fără sfat juridic faţă de autorităţi” călugării de la Mânăstirea Sihastru şi călugăriţele de la Mânăstirea Vladimireşti, pe care intenţiona să-i apere după abuziva lor arestare (Petre Pandrea, *Călugărul alb*).

Monstruozitatea de a scoate în 1988 călinesciana *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* (ediţia I-a, în *quarto*, 1941) sub forma unui sertar de dulap (cu lungimea de 35 cm şi lăţimea de 25 cm) a divulgat la vremea terorii ideologice de stânga stilistica gândirii „monolit” neadmiţând alte păreri decât părerea oficializată, „stilistică” perpetuată azi de administratorii Wikipediei.ro (vezi https://fr.scribd.com/doc/171896306/IsabelaVasiliuScrabaWikipediaRo) prin sistematica îndepărtare din această enciclopedie on-line a textelor Isabelei Vasiliu-Scraba despre scriitorii români de talie universală precum Mircea Eliade, Vintilă Horia şi Cioran, dintre care doar ultimul n-a fost laureat de Academia Franceză, el refuzând sistematic toate premiile.

Dacă părerea (înregistrată) a unui „absolvent” al „universităţilor teohariste” despre opera lui G. Călinescu, în care apare falsificat rolul revistei „Gândirea”, ar fi putut să fie publicată în timpul democraţiei populare şi nu abia în 2015 (prin postarea ei pe youtube), poate că nu s-ar fi ajuns în 1988 la gigantismul deplasat al volumului călinescian.

Referindu-se la abaterile lui G. Călinescu de la rigoarea istoriei literare prin „mistificarea relatărilor, falsificarea datelor şi prin afirmaţii gratuite” din *Compendiul* apărut într-o a patra ediţie în 1968 (la Editura pentru literatură) dar şi din prima ediţie a *Istoriei...* călinesciene, fostul universitar Radu Gyr (cândva asistent al profesorului Mihail Dragomirescu) spusese în 1969 că unui critic, luând în consideraţie „fondul său intelectual /.../ i se pot îngădui unele preferinţe, unele erori, unele tăgade”, putându-i-se trece cu vederea chiar „injustiţii, greşeli şi complezenţe critice” izvorâte din subiectivism. Ceea ce însă devine de neiertat este „falsificarea relatărilor şi afirmaţiile gratuite” (Radu Gyr, înregistrare din 23 decembrie 1969 postată pe 8 mai 2015).

Abaterile de la adevăr nu sunt permise de însăşi rigoarea ştiinţifică pe care trebuie să o dovedească istoria literară, ştiinţă bazată pe informaţii precise: „Istoria literară e document sever, e informaţie precisă” spunea poetul Radu Gyr, înregistrat [1] când Nichifor Crainic era sărbătorit cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani, însoţită de părăsirea redacţiei revistei „Glasul Patriei”, destinată românilor din exil. Pentru ca ei să vadă că niciunuia dintre cei doi mari poeţi ai temniţelor comuniste nu-i fusese ridicat dreptul de semnătură (Există însă o observaţie a lui Noica înregistrată prin pereţii camerei sale, conform căreia românilor din ţară le era interzis accesul la „Glasul patriei”, revistă tipărită în Berlinul de est).

Scriind uneori la „Glasul Patriei” (precum la anchetele din temniţa comunistă) în termeni „dictaţi de securişti” întru delectarea rinocerizaţilor din secolul XXI, Radu Gyr (1905-1975) a dovedit pe 23 decembrie 1969 că este mai liber decât mulţi dintre cei patruzeci de invitaţi la acea masă festivă la care profesorul D. Stăniloae [2] avusese neinspirata idee de a lăuda contribuţia la „Glasul Patriei” a fostului academician Crainic, reprimit în Academie după căderea regimului comunist declarat de însuşi statul român drept „regim criminal”. Soljeniţân avansase ca număr de victime ale comunismului sovietic 65 de milioane, Gorbaciov le-a micşorat la 40, în timp ce St. Courtois, coordonatorul *Cărţii negre*, mărturisea următoarele: „Vous n'imaginez pas le travail acharné qui m'a couté, même les 20 millions, pour les faire accepter par mes collaborateurs, tous, comme moi, anciens admirateurs de l'URSS” (vezi dr. Florin Mătrescu, *Holocaustul roşu*, Ed. Irecson, Bucureşti, 1430pg.).

După ce văzuse „Rinocerii” lui Eugen Ionescu, – scriitor preţuit de elita academică franceză care, ca şi în cazul onorării lui Mircea Eliade, se poate spune că s-a făcut vinovată RETROACTIV (3) de „cultul persoanelor condamnate”, Victor Felea a notat în jurnalul său că „alături de sclavia economică, rinocerizarea e unul din flagelele cumplite şi permanente pe care omul e nevoit să le suporte. Rinocerizarea e perfect valabilă peste tot unde se face politică şi se propagă vreo ideologie” (Victor Felea, *Jurnal*, 13 sept. 1964).

În contrast cu teologul Stăniloae – având „căluş la gură” după închisoarea comunistă făcută în zisul lot al „Rugului Aprins”, poetul Radu Gyr îndrăznise la Restaurantul Bucur să mărturisească adevărul (ţinând de istoria literară) despre „gândirism”, adică despre „exacta poziţie îndrumătoare a lui Nichifor Crainic în rolul lui de conducător al revistei Gândirea” (Radu Gyr, într-o postare pe youtube din 8 mai 2015), „cea mai de seamă revistă în literele româneşti”, cum o desemnase Vintilă Horia [4], întâiul scriitor străin laureat al Premiului Goncourt decernat, de ex., şi scriitorului francez Marcel Proust. Primul lucru pe care în 1969 Radu Gyr ţine (indirect) să-l sublinieze este diferenţa dintre o redacţie de ziar comunist, scris „cu porţile închise” de oameni „rinocerizaţi” prin aliniere forţată la o ideologie comună, şi redacţia revistei „Gândirea” cunoscută în urmă cu 45 de ani, aşa cum a fost ea tot timpul, cu porţile larg deschise scriitorilor marcanţi ai vremii şi tinerilor de valoare, unicul criteriu după care se ghida conducătorul revistei fiind talentul, „indiferent de crezuri” (Radu Gyr, https://www.youtube.com/watch?v=KgjDVrJkcfY).

Apoi observă lipsa de probitate a istoricului literar G. Călinescu (pe care nu-l numeşte explicit) în definirea *tradiţionalismului*, care pentru Nichifor Crainic ar indica „specificul de conţinut al etnicităţii noastre” (R.G.), ilustrat prin modalităţi diferite de variatele condeie din paginile revistei „Gândirea”, unde semnau poeţii Ion Pillat, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Ion Barbu, Ion Marin Sadoveanu, Cicerone Teodorescu, N. Crevedia, Al.O. Teodoreanu, Alexandru Philippide, Aron Cotruş şi prozatorii Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Oscar W. Cizek, Victor Papilian etc.

Un act de probitate istorică şi filozofică ar necesita şi restabilirea adevărului cu privire la publicistica directorului „Gândirii”, acuzat că ar fi fost un „*mistic* obscurantist”. La prima sa anchetare, după ce iniţial negase, poetul V. Voiculescu este silit (prin cunoscutele mijloace din temniţele comuniste, vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Ciobanu – poet la vremea lui Ahab*, http://www.scribd.com/doc/235392333/IsabelaVasiliuScrabaMirceaCiobanuPrinMarianPopa) să „recunoască” faptul că „misticismul este totuna cu legionarismul”.

Pe 23 decembrie 1969, Radu Gyr, în loc să-l taxeze şi el de „mistic” pe Nichifor Crainic, vorbeşte cu deplină veridicitate despre interesul directorului „Gândirii” pentru substratul metafizic din literatura populară şi din literatura cultă. Eseistul şi poetul Nichifor Crainic ar fi fost – în opinia lui Gyr – interesat de reîmprospătarea şi îmbogăţirea conţinutului creaţiilor culte prin tradiţia metafizică pe care o ilustrează poezia populară sau iconografia noastră religioasă. Într-o altă înregistrare neieşită la lumină aproape jumătate de secol, însuşi teologul Nichifor Crainic (avându-l pe Benedict Ghiuş drept asistent la catedra sa de mistică) îi explicase poetului Pan Vizirescu că el nu a fost mistic, întrucât mistica implică o asceză şi o disciplină pe care împrejurările vieţii şi firea lui nu i-au permis să le practice (https://www.youtube.com/watch?v=_xVTDPNxD88).

Radu Gyr restabileşte şi adevărul privitor la eseistica şi filozofia publicată de academicianul Crainic în prestigioasa revistă „Gândirea”, rezultat al unor interferenţe de curente şi idei din cele mai variate, după diversitatea de opinii a unor autori precum: Lucian Blaga, N. Herescu, Vianu, Ion Petrovici, Bazil Munteanu, Alexandru Busuioceanu, Brucăr, D. Stăniloae, Alexandru Gregorian, V. Voiculescu, P.P. Ionescu, Ovidiu Papadima, Dan Botta, Vasile Băncilă etc. După 1990, când au vrut să nege existenţa filozofiei româneşti în general şi a *Şcolii trăiriste* în particular, rinocerizaţii materialismului dialectic au repetat unii după alţii că în interbelic n-ar fi existat „un spaţiu public al schimbului de idei” (din vol. *Despre idei şi blocaje*, 1997; pentru dezambiguizarea acestei false nelinişti a se citi textul lui Mircea Vulcănescu despre filozofia românească, amplu studiu ce fusese iniţial o conferinţă radiofonică).

Pe 23 decembrie 1969, cu lipsa lui de talent oratoric suplinită de o inspiraţie de zile mari, poetul Radu Gyr nu uită să puncteze momentul 1969 de repunere în „spaţiul” istoriei filozofiei româneşti a două nume care fuseseră interzise: Lucian Blaga şi Mircea Eliade [5]. Deşi *Trilogiei Cunoaşterii* încă nu-i fusese suprimată interdicţia de re-editare, Gyr menţionează *Eonul Dogmatic* şi ideile blagiene referitoare la „misterul transcendenţei”, precum şi filozofia mitului din eseistica lui Eliade sau teoria timpului din scrierile ştiinţifice ale „celui mai mare istoric al religiilor din secolul XX”, scrieri care urmau să fie admise (cu greu) prin librăriile comuniste abia după moartea lui Gyr, pentru ca, după 1990, să fie puse la zid pe criterii extra-culturale (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, Eliade şi detractorii săi).

În *Istoria literaturii...* capitolul în care este prezentat Nichifor Crainic poartă titlul „ortodoxiştii”. Dornic a-şi face un capital politic [6] prin critica „ortodoxismului”, G. Călinescu reduce până la caricatural idei ale „ortodoxiştilor” Lucian Blaga (bătut de Securitate la vremea când devenise candidat la Premiul Nobel la propunerea profesorului suedez Alf Lombard şi a profesorului universitar Bazil Munteanu de la Paris) şi V. Voiculescu (arestat pe 5 august 1958 la 74 de ani şi decedat după eliberarea din temniţă, de unde a ieşit pe patul morţii, într-o agonie ce i-a prelungit durerile şi suferinţa vreme de aproape un an. Pe 26 aprilie 1963, înainte de a-şi da duhul, poetul V. Voiculescu a spus: „Ionică, eu mor! M-AU OMORÂT! Ai grijă că sunt mai perverşi decât crezi tu”, apud. Radu Voiculescu, *Vasile Voiculescu – anii de detenţie*, Buzău, 1993, precum şi Florentin Popescu, *Viaţa lui Vasile Voiculescu*, Ed. Vestala, Bucureşti, 2008). Călinescu mai prezintă poezia lui Paul Sterian şi a lui Sandu Tudor (închişi împreună cu Vasile Voiculescu în lotul botezat al „Rugului aprins”, ultimul fiind martir la Aiud, omorât cu ranga de un gardian după ce a fost ţinut cu lanţuri la picioare pe toată perioada detenţiei de după arestarea sa la Gara de Nord), criticul neuitând a se răfui şi cu faimosul filozof Mircea Vulcănescu (schingiuit când era bolnav de pleurezie şi expus la frig până şi-a dat duhul în temniţa Aiudului, apud. Titus Bărbulescu). Precizăm că informaţiile legate de detenţiile politice au fost „uitate” la a doua editare – cu revizuiri şi completări –, deşi ele ţineau de biografia fiecărui „ortodoxist” menţionat de G. Călinescu, critic organizându-şi materialul după „criteriul biografic” (apud. Marian Popa, *Dicţionar de literatură română contemporană*, Bucureşti, 1977, p. 134).

Mihai Roller a folosit în 1947 opiniile lui G. Călinescu despre „ortodoxişti” din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* reluate în *Compendiul* publicat în 1945, 1946 şi 1947. Pentru „academicianul” de umplutură (de după desfiinţarea adevăratei Academii prin îndepărtarea lui Lucian Blaga, a lui Nichifor Crainic şi atâtor alţi creatori români) „gândirismul” ar fi fost o „mişcare mistică decadentă din jurul revistei Gândirea, degenerată în legionarism” (M. Roller, *Istoria Românie*i, 1947, p.773).

Pe la începutul anului 1942, Lucian Blaga îi descria Anişoarei Odeanu caracteristicile poeziei româneşti din epoca revistei „Gândirea”, precizând că „buruiana metafizică lipsea poeziei moderne. Lipsea şi o formă albă care să trădeze o dunnică psihică – sau, poate, un pisc alpin”. După opinia profesorului Blaga de la Universitatea clujană aflată în refugiu sibian, Bacovia, „straniu ca o eşarfă de înmormântare” s-ar fi „autostrivit sub *coroane de plumb*”, iar Barbu ar fi „geometrizat ideei cu fineţe de iconar bizantin”, în timp ce Crainic şi Ion Pillat „încercau să legitimeze cu fior pastelat un Ierusalim românesc” (Anişoara Odeanu, *O dimineaţă cu Lucian Blaga*, în rev. „Vatra”, 25 mai 1942).

Către finalul alocuţiunii sale din 1969 începută cu restabilirea adevăratului sens al *tradiţionalismului* gândirist, Radu Gyr – poet premiat de Academie înainte de ciuntirea ţării (de Basarabia şi Bucovina de nord din „vara apocaliptică a anului 1940”, apud. L. Blaga), – observa cu justeţe că „tradiţia” promovată de directorul „Gândirii” a marcat la vremea de glorie a culturii româneşti (răsfrânte de paginile revistei) altceva decât cele repetate după 23 august 1944 din ranchiună personală sau în scop de bagatelizare. La „gândiristul” Nichifor Crainic *tradiţională* devenise o „selecţiune severă a valorilor” , adică respingerea imposturii (caracteristică selecţiei inverse din revistele comuniste) şi, mai ales, refuzul acrobaţiei de idei (în genul „acrobaţiei” lui G. Călinescu la mistificarea relatărilor despre revista „Gândirea” din *Istoria...* sa).

Isabela VASILIU-SCRABA

[1] Printr-un email din 26 mai 2015 am fost informată că Înregistrarea lui Radu Gyr la Restaurantul Bucur a fost făcută de ginerele lui Nichifor

(Continuare în pag. 18)

„Un surogat al increatului”

x

A. E. : „Ce e chestia asta cu provincia şi centrul, în aprecierea scriitorilor? A te afla în centru înseamnă, în fapt, atît doar atît: a marca centrul panoului de tragere”.

x

A.E.: „Cunosc un autor care scrie dumnezeieşte despre condiţia poeziei, dar ale cărui versuri sînt de tot modeste. Mă duce gîndul, scuză-mi comparaţia, la ejacularea *ante-portas”*.

x

Asemenea poeziei, inteligenţa n-ar putea fi trasă într-o definiţie satisfăcătoare. A încerca să le pui amîndurora stavile conceptuale e ca şi cum ai încerca să prinzi văzduhul într-o capcană de prins animalele.

x

„Există prostii bine îmbrăcate la fel cum întîlneşti proşti foarte bine îmbrăcaţi” (Chamfort).

x

Mai întîi înveţi precumpănitor din calităţile celorlalţi, apoi din slăbiciunile lor. Resignat, simţul critic te îndeamnă să consideri că, mai important decît să ştii ce să faci, e să ştii ce nu trebuie să faci.

x

Lucruri care se pierd fiindcă nu le găseşti. Lucruri care se pierd fiindcă le găseşti.

x

„În fragmentele păstrate de Athenarios apar doar trei feluri de carne: de iepure, de boboc de gîscă, la care adaugă uterul de scroafă. Iepurele era adesea vînat de locuitorii din Atica, dacă e să-l credem pe Xenofon în tratatul lui cinegetic, şi nu era un animal de sacrificiu, astfel că putea fi procurat şi pregătit după voia fiecăruia. Cea mai bună modalitate de pregătire, în opinia lui Archestratis, era un monument de simplitate: «există multe feluri şi multe păreri cu privire la felul în care trebuie gătit iepurele. Cel mai bun este, fără îndoială, acesta: friptura la frigare, presărată doar cu sare, se scoate de pe ţepuşă şi se serveşte fierbinte fiecărui comesean în timp ce bea vinul: o serveşti cît mai e încă o idee în sînge. Nu te nelinişti dacă vezi că din carne mai picură sucul – ichor – mănîncă cu poftă» (fr. 57 Olson-Sens – Athenarios 9, 399 d-e) Pasajul e exemplar nu numai pentru simplitatea aproape austeră a modului de preparare, ci şi pentru orizontul eroic pe care îl sugerează: în tradiţia mitologică, zeii, care se hrănesc cu nectar şi ambrozie, nu au în vene sînge, ca muritorii, ci o umoare divină numită *ichor*. Or, la Archestratos, iepurele e creditat cu acest miraculos lichid vital, pe care *Iliada* sau *Odysseia* îl rezervă doar zeilor” (Zoe Petre).

x

A. E.: „De la o vreme îţi trebuie un nas fin pentru mirosurile puternice, primitive. Pentru cele subtile îţi ajunge o olfacţie obişnuită”.

x

La urma urmei inspiraţia reprezintă o modalitate de economie a trăirii. Timpul şi spaţiul, de-atîtea ori lîncede, disipate, se concentrează în formaţiuni simbolice, în cristale expresive.

x

Desprinzi de pe lucruri coaja lor arzătoare. Aceasta e poezia. Adîncul lor ultim rămîne, fireşte, numenal. Dar coaja ar fi inconceptibilă fără fiinţarea acestui adînc.

x

„Cînd nu am conştiinţă de sine trăiesc o viaţă animalică; cînd am conştiinţă de sine şi fac ce hotărăsc cu sufletul, trăiesc o viaţă omenească; cînd însă am conştiinţa vieţii altor făpturi, iubindu-le, trăiesc o viaţă dumnezeiască” (Tolstoi).

x

Călcîiul lui Ahile pe care-l prezintă calitatea: aspiraţia pentru cantitate, care, frecvent, nu se opreşte unde s-ar cuveni.

x

Visezi între lucrurile care te visează. Adică fac posibilă impersonalizarea (obiectivarea) poeziei pe care o aşterni.

x

Curiozitatea copilului diferă considerabil de curiozitatea adultului. Pe cînd cea dintîi vrea cu inocenţă să se integreze în lume, a doua vrea o confruntare cu lumea. Miza, fie şi subiacentă, a acestei curiozităţi: dorinţa de-a o lua în posesie. Pragmatismul ei dilatat pînă la halucinaţie, legat de cinismul autorităţii instinctuale.

x

„Înţeleasă ca text plin de virtualitatea simţirii, rugăciunea reflectă şi ea paradoxul pe care-l reprezintă raportul între Hristos şi preot. Ea e a omului şi în acelaşi timp e lucrarea lui Dumnezeu, sau a lui Hristos în om, deci şi în comunitatea credincioşilor. Amîndouă acestea se spun de către preot în rugăciunea antifonului al treilea: «Cela ce ne-ai dăruit nouă aceste rugăciuni obşteşti, primeşte cererile cele de folos ale robilor tăi». Duhul e darul lui Dumnezeu, dar prin El ne rugăm şi noi înşine (*Rom.,* 8,26). Credinciosul face deosebirea că el este cel care are nevoie de bunurile pe care le cere de la milostivul şi atotputernicul Dumnezeu, dar că în acelaşi timp în rugăciunea lui e puterea lui Dumnezeu. În rugăciune, credinciosul tinde spre liman, spre bunurile pe care le cere, dar în acelaşi timp ea e limanul spre care tinde şi reprezintă posesia bunurilor ce le cere. (...) prin rugăciune e binecuvîntat şi slăvit Dumnezeu; dar tot prin ea e binecuvîntat şi slăvit de Dumnezeu cel ce-L binecuvîntează şi-L slăveşte pe El” (*Rugăciunea amvonului*). (...) Rugăciunea este o stare de interioritate reciprocă între cel ce se roagă şi Dumnezeu” (Dumitru Stăniloae).

x

Există un confort al inconfortului. Relativ măruntele decepţii, contrarietăţi, frustrări se adiţionează, formînd o platoşă care te apără cotidian de marile decepţii, contrarietăţi, frustrări. Răul mic te ajută să înfrunţi un Rău mare. Nu se cuvine, aşadar, celui la scară redusă un prinos de recunoştinţă?

x

„Intelectualul se va consola nu contează cu ce pentru că acest nu contează cu ce poate fi redus la o idee excepţională” (Robert Musil).

x

Caută fără sfială calităţile defectelor, forţa slăbiciunilor, avantajele insuccesului. Ele te pot apropia de tine însuţi. Pot ţine în şah impulsurile nesăbuite. Te domptează, făcîndu-te mai rezonabil în raporturile cu ceea ce ţi-a fost dat a fi.

x

La cele şapte păcate capitale indicate de către Biserica creştină (mîndria, iubirea de arginţi, desfrînarea, invidia, îmbuibarea, mînia şi lenea), Biserica catolică a adăugat alte şapte mari păcate, înfăţişîndu-le în ziarul Vaticanului, *L' Osservatore,* în martie 2008: distrugerea mediului înconjurător**,** experimente ştiinţifice a căror natură morală este discutabilă, manipulări genetice care duc la alterarea ADN-ului, consumul sau traficul de droguri, injustiţia socială care duce la sărăcie, avortul, pedofilia.

x

Supravieţuirea: o disciplină a amînării.

x

Sensibilitatea, „veritabila forţă motrice a inteligenţei” (Valéry). De ce sîntem dispuşi a o pune sub semnul unui minorat, a o trata cu suspiciune? Dintr-o gelozie a unei inteligenţe ea însăşi discutabile? Precum a unei femei împotriva altei femei...

x

A. E.: „Cum să zic? Neaşteptate aserţiuni sub condeiul unui eseist precum Livius Ciocârlie” : «... scriitorul tînjeşte după nemurire. Iar ca să scrie cît mai bine, cu cît mai multe şanse de „nemurire”, are interesul să fie cît mai risipit, nu unitar». Să fie cumva vorba aici de un dar grecesc oferit scriitorilor?

x

Lapidaritatea conţine un dublu resort pozitiv. Cel al nespusului în care poate rezona armonios. Dar şi cel al suprimării, al tăieturii cu iz sacrificial în carnaţia verbului pe care şi-o asumă.

x

„Sîntem vegheaţi de Abisuri, din toate părţile. Dar şi noi trebuie să le veghem deoarece, la rîndul lor, depind şi ele de noi” (Monseniorul Ghika).

x

Neîndoios, viaţa intelectuală conţine un mecanism al rezervei. Ai totdeauna senzaţia că mai urmează ceva, că trebuie să mai adaugi ceva. O înfrigurată incapacitate a finalului.

x

Nuanţa de duritate pe care o pot căpăta anumite lucruri exprimate clar. Cruzimea exactităţii faţă cu caritatea divagaţiei.

x

Nu poţi face două lucruri în acelaşi timp. Poţi face în schimb trei lucruri ş.a.m.d. Miracolul detaşării prin multiplicitate.

x

Ceea ce reprezintă o joacă la vîrstele începutului, devine cu timpul grav. Dar ceea ce era grav la acele vîrste, nu devine nicicînd o joacă.

x

„Conversaţie liniştită, retractilă, cu domnişoara Taussig în antractul la *Spiritul pămîntului*, la galerie. Pentru a putea ajunge la o conversaţie reuşită trebuie să strecori mîna mai profund, mai uşoară, mai molatecă parcă pe sub obiectul discuţiei şi atunci îl ridici la vedere surprinzător de uşor. Altminteri ţi se îndoaie degetele şi nu te mai gîndeşti decît la durerea pe care o simţi” (Kafka).

x

Indiferenţa: o tristeţe de care nu-ţi dai seama.

x

Să fie adevărat ce spunea Kafka în legătură cu destinul cărţilor? Că autorul trebuie să părăsească această lume sublunară pentru ca scrierile sale să aibă parte de o viaţă veritabilă, să nu mai suporte înrîurirea persoanei sale pentru a dobîndi un destin propriu? S-ar putea justifica o atare opinie referindu-ne la relaţia, atît de solicitată, dintre creaţie şi viaţă? Cîtă vreme trăieşte, autorul poate aşeza asupra producţiei sale balastul unui existenţial care n-a fost incorporat creaţiei. Un şir de trăsături temperamentale şi comportamentale, de natură a-i deruta recepţia. Postum însă, opera are a face exclusiv cu existenţialul absorbit de ficţiune. Ca-ntr-o oglindă în care se răsfrînge doar chipul său, neînsoţit de cel al artistului, păpuşar ieşit din rol.

x

Uneori un pic de ingredient unic face înţelepciunea comestibilă. Merge chiar cînd ai senzaţia de saţietate.

x

A. E.: „Îţi trebuie o inimă largă pentru a simpatiza o persoană care comite stîngăcii şi să fii hain spre a o osîndi pentru aceasta. Ce zici?” Stai o clipă să mă gîndesc. Despre ce anume persoană ar putea fi vorba?

x

„Nu poţi uita timpul decît servindu-te de el” (Baudelaire).

x

Nu sînt suficient de rezistente marile certitudini, dacă nu se sprijină pe iluzii, cum viţa de vie pe araci.

x

Nici un vis nu e cu adevărat satisfăcător decît atunci cînd trece dincolo de marginile sale, revărsîndu-se uşor, cu decenţă, într-un real căruia îi este cu desăvîrşire indiferent. Dacă realul i se dovedeşte ostil, visul aşteaptă un alt prilej. Pînă atunci se poate schimba pînă la nerecunoaştere, aşa cum un vierme devine crisalidă şi fluture, rămînînd aceeaşi fiinţă.

x

„Fără o bună doză de monotonie, jurnalul se transformă în ziaristică de senzaţie. Monotonia este doar aparentă, un timpan foarte fin distinge nuanţele, ochiul mult exersat vede schimbările de culoare. Materia se îngroaşă şi se subţiază şi plăcerea cititorului constă în urmărirea acestor fine succesiuni. Este făcut, ca şi versul, pentru lectura tăcută, în singurătate” (Radu Petrescu).

Gheorghe GRIGURCU

Kazantzakis sau constelaţia neliniştii

eveniment al zilei creştea, se lărgea, se răspândea în timp şi în spaţiu, făcându-se una cu marile civilizaţii dispărute, civilizaţiile se uneau cu soarta pământului, iar pământul se identifica cu destinul universului întreg... Timpul îşi aflase în sufletul meu adevăratul înţeles: văduva murise cu mii de ani în urmă, pe vremea civilizaţiilor egeene, iar tinerele de la Cnossos, cu părul inelat, au murit toate în această dimineaţă, pe malul mării care zâmbea. “ [18]

Scriind *Raport către El Greco,* autorul evocă timpul petrecut cu Zorbas, pe malul cretan, *„dansul şi chiotul lui în miez de noapte”,* chemându-l să se smulgă *„din raiul plăcut al prudenţei”: „Amintiri nedesluşite, bucurii şi tristeţi cufundate în uitare, râsete şi poveşti prindeau iar viaţă. Zilele petrecute împreună zburau pe dinaintea mea ca nişte porumbei albi uguind voioşi. Amintirile se află mai presus de adevăr şi mult mai presus de născocire. Zorbas se metamorfoza treptat şi se prefăcea în legendă.”* [19]

În finalul *Raportului către El Greco,* viaţa sa îi apare *„o fulgerare de o clipă”,* aidoma visului din noaptea în care a dormit la Toledo, când somnul devenise *„o corabie cu trei catarge”* ancorând în Megalo Kastro şi readucându-i pe cei doi prieteni, Nikos şi Domenicos, pe ţărmul cretan din vremea tinereţii lor nemuritoare: *„O viaţă a trecut de atunci: părul negru a albit, tâmplele s-au adâncit, ochii s-au stins. Arcul a zbârnâit în mâinile lui Dumnezeu? În mâinile demonului? Nu am putut niciodată să-i deosebesc. Dar eram fericit să simt o forţă mult mai mare şi mai pură decât a mea, o forţă care îmi potrivea săgeata şi trăgea la ţintă... Toată viaţa am fost un arc în mâini nesăţioase, nemiloase... Să se rupă!, strigam eu de fiecare dată.”* [20]

Toate scrierile lui Kazantzakis alcătuiesc un patrimoniu autobiografic care nu poate scăpa cititorului, ca şi cum totul ar fi existat într-o „preistorie” personală, autorul făcând un fel de analiză a conştiinţei preconizată de filosofii stoici, de creştinism, într-o reprezentare de sine exaltată şi dramatică, marcând drumul său *„printre oameni, patimi şi idei.”*

Alexandra MEDREA

[1] Nikos Kazantzaki, *Toda-Raba, (*roman scris în franceză), Plon, p. 111, (în franceză numele lui Kazantzakis apare fără « s » final.)
[2] Nikos Kazantzakis , *Odisseia,* p.311 (t. n.)
[3] Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*, Humanitas, 2012, p. 490 (trad. de Alexandra Medrea-Danciu.)
[4] Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*, Humanitas, 2012, p.472 (trad. Alexandra Medrea–Danciu.)
[5] *Ibid., p.487*
[6] *Ibid.*, p.487
[7] *Ibid., p.* 449
[8] Nikos Kazantzakis, *Ascetica*, Clusium 1993, p.76 (trad. Alexandra Medrea-Danciu.)
[9] *Ibid., p.91*
[10] *Ibid.* , p. 73-74
[11] *Ibid.* p.94
[12] Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*, p.469
[13] *Ibid.*, p.478
[14] *Ibid., p.485*
[15] *Ibid., p. 435*
[16] *Ibid.*, p. 132
[17] Kazantzaki – Sipriot , *Entretiens* Ed. Du Rocher, 1990, p.26
[18] Nikos Kazantzakis, *Alexis Zorbas*, Plon, p. 281 (t. n)
[19] *Raport catre El Greco*, p. 459
[20] *Ibid.* p. 512

Radu Gyr

Crainic, inginerul Alexandru Cojan. Din volumul îngrijit de Alexandru Condeescu am aflat că ginerele fostului director al „Gândirii” a fost închis în comunism în perioada 1951-1955 exact pentru vina de a fi deţinut manuscrisele lui Crainic.

2. La vremea când – prin eforturile faimosului stareţ de la Mănăstirea Sâmbăta, – se tipărea prima jumătate a *Filocaliei*, teologul sibian Stăniloae devenea urmaş (în 1947) al profesorului universitar Nichifor Crainic la catedra de mistică a Facultăţii de Teologie din Bucureşti. Profesorul Stăniloae a fost arestat în 1958 în aşa numitul grup al „Rugului Aprins.

3. După principiul de bază al injustiţiei comuniste, legea penală pedepseste RETROACTIV fapte care, la data săvârşirii lor, nu erau considerate ca infractiuni.

4. vezi *Reîntâlnirea cu Nichifor Crainic*, în vol.: Vintilă Horia, *Suflete cu umbră pe pământ*, Bucureşti, Ed. Jurnalul Literar, 2004, pp.30-36.

5. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Eliade şi detractorii lui*, sau, *Răfuiala oamenilor de rând cu omul superior*, https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-eliade/isabelavs-eliadedetractori4/ .

6. De la eruditul istoric literar Marian Popa aflăm că G. Călinescu a fost deputat de la primele „alegeri” din 1946 şi până la moarte (vezi M. Popa, *Dicţionar de literatură română contemporană*, Bucureşti, 1977, p. 130).